

Posudek oponenta na diplomovou práci Pavla Rybáře *Paměť jako politický fenomén: Reflexe veřejné debaty nad zákonem o protiprávnosti komunistického režimu*

Kolega Rybář si vybral zajímavé téma, téma, které je od nás vzdáleno již dvacet let a byl již mnohokrát prohlašováno za skončené, přesto je zároveň podivuhodně vloženo do základů společnosti, v níž žijeme, a můžeme je označit, spolu s Martinem Škabrahou, spíše za „nemrtvé“. Se sympatickým odstupem se autor věnuje debatám o komunismu, zejména o lustračním zákonu a zákonu o protiprávnosti komunistického režimu.

Silnou stránkou práce je zejména autorův teoretický úvod. Velmi suverénně se zde vyrovnává s řadou autorů velmi odlišného zaměření a staví svá východiska na schopnosti usouvztažnit dobře zvládnuté autory z politické teorie (Lefort, Laclau, Buden) i empirické sociologie (Offe, Eyal). Druhou silnou stránkou práce je věcný a uměřený popis v empirické části a konečně zajímavá typologizace v závěru. Jako oponent se budu soustředit především na slabiny textu, rád bych ale zdůraznil, že silné stránky jednoznačně převažují.

Pokud se mám zaměřit na slabší stránky práce, vidím v podstatě tři:

- 1) Tou nejzásadnější je vcelku slabé propojení teoretické a empirické části. Brilantně představené koncepty autor bohužel nedostává příliš do hry v empirické části. Ta je naopak poněkud popisně plochá, její oceněnihodná věcnost a analytická vstřícnost k perspektivám aktérů se bohužel často překlápí do shrnujícího popisu trochu ve stylu „ten říká to a ten zas tohle“. Nemalé příležitosti, které si autor dal vybudováním poměrně rozsáhlého teoretického zarámování tématu, nebyly zcela využity.
- 2) Vcelku důležité téma práce, parlamentní debata o lustračním zákonu, je popsána pouze na základě několika článků z týdeníku *Respekt*. Je škoda, že autor preferoval právě tento zdroj, který v daném tématu rozhodně nebyl nestranný a nešel (na rozdíl od zákona o protiprávnosti komunistického režimu) k parlamentním stenoprotokolům, nebo alespoň nedoplnil *Respekt* nějakým dalším, jinak profilovaným médiem.
- 3) Z inspirativního článku Gilla Eyala o antipolitice, disidentství a neoliberalismu si autor vypůjčuje fascinující aplikaci foucaultovské „pastýřské moci“ na analýzu mentality disidentů (s. 30-31 a poznámka 59), až si lze klást otázku, zda se zde disidentům nepodsouvá něco, co bylo spíše vedlejším produktem jejich nesouhlasu s režimem a jejich postavení ve společnosti a vůči čemu sami měli velmi dvojznačný vztah – u Havla i mnohých dalších nalezneme vedle projevů „pastýřské moci“ také její odmítání, odmítnutí být svědomím společnosti či hrát roli nadřazené „morální pospolitosti“. Je možná škoda, že autor nedoplnil Eyala výzkumem Magdaleny Hadjiisky, která velmi plasticky ukázala, jakou roli „výlučnost“ a „pastýřská moc“ disidentů hrála, často zcela proti záměrům jejich aktérů, právě v letech, která autora zajímají.

Pokud jde o hodnocení, musím přiznat jisté kolísání své čtenářské nálady. Když jsem četl teoretickou část, měl jsem pocit, že čtu zcela jasně výbornou práci, při četbě empirické části jsem nad tímto hodnocením trochu váhal – také ale proto, že autor umístil hlavní analytický výtěžek své práce až do závěru. Ten mě znovu přesvědčil, že se jedná v zásadě a přes všechny problematické momenty o práci lehce nadprůměrnou, která snese i hodnocení známkou *výborně*.

Ondřej Slačálek